

5te Juli 1815 faaet en ubegrændset Bemyndigelse til at meddele Bevillinger til Bøndergaardes Nedlæggelse og Sammenlæggelse, men det maa dog ikke forstaaes saaledes, som om dette ligefrem maatte antages at ville meddele Bevillinger til Alt, hvad der ansøgetes om; der skulde først foretages en Undersøgelse. Og Bang tilføier, at en saadan vilkaarlig Myndigheds Anvendelse „maa faae en mindre eller større Udstrækning efter de til enhver Tid fungerende Regeringsmænds individuelle Anskuelser“ — det kan gjælde den Dag idag; thi om ogsaa den ærede nuværende Minister siger, at han ikke bruger en saadan Myndighed, saa vil en kommende Minister kunne bruge den, ligesom en foregaaende Minister har kunnet benytte den — og han ender med at udtale, at „under constitutionelle Forhold maa dette bortfalde, og Nedlæggelses- og Sammenlæggelsesretten ordnes ved Lov“. Altsaa seer den ærede Minister, at Bang ikke finder det passende til constitutionelle Forhold, at en Minister har en saadan Rettighed, som han vilkaarligt efter eget Godtbefindende kan benytte eller lade være at benytte. Nei, lader os faae en Lov, det er i disse som i alle andre Forhold sikkrere end at overlade Afgjørelsen til den paa-gjældende Ministers tilfældige Opfattelse af Forholdene. Bang gjør gjældende, at „den senere Lovgivning deels har foreffrevet meget betydelige Pengestraffe for Overtrædelser af Fæstelovgivningen, deels etableret en stadig og gennemgribende offentlig Control med denne Lovgivnings Efterlevelse og gjort dens Overtrædelse til Gjenstand for Forsølgning“. Han siger, at „dersom man uden videre vilde have den Bøndergaardene paa hvilende Fæstetvang og altsaa lade Eierens Ret til at bortfæste Gaarden eller at sælge den som belagt med Fæstebaandet gaae over til frit at raade over dens Brug, saa vilde det være en skrigende Uretfærdighed imod Fæstebondestanden i dens Heelhed“. Men det er netop det, som den ærede Minister forsvaret, at Godseieren ved at dele Gaarden i Stykker, der ere under 1 Td. Hartkorn, skal kunne unddrage sig Fæstetvangen paa disse Stykker og lade dem gaae over i den frie Omsetning, og det er netop overfor denne Betragtning, at den ærede Minister bekæmper,

hvad jeg har bragt i Forslag. Bang siger endvidere om dette Punkt: „Denne“ — Bønderstanden — vilde derved paa een Gang tabe den hele Fordeel, som Fæstebaandet nu gennem Aarhundreder har bragt den, og som Lovgiveren udtrykkelig har erkjendt som denne Stands Ret i Forordn. af 19de Marts 1790, medens Godseierne vandt en ligesaa stor Fordeel, en Capitalværdi af ikke faa Millioner Rigsbankdaler, som de ikke havde mindste Forie til at gjøre Regning paa, da de erhvervede deres Godser“. (I den rigsministeren: Hør!) Ja, det skulde den ærede Minister høre; han skulde tænke paa, hvorledes flere af disse Millioner gaae over i Godseiernes Lomme ved den Udtykning til Huse; han nu forsvaret. Dette var nu Bang og hans Forslag. S. C. Larsen, som jeg antager, at man ogsaa vil respectere som kyndig Jurist (Afbrydelse) — ja, det ærede Medlem er naturligtvis meget klogere; end Larsen var, det kan jeg godt forstaae, men jeg skal nu holde mig til Larsen — nævner saaledes, at det var Godseieren forbudt at forøde Bøndergaardene for dermed at forøge Sædegaardenes Avling, hvorimod disse Gaarde skulde bortfæstes paa Fæsterens og Eufes Livstid, og uden at Landgilden kunde forhøies. Det Samme har Bang sagt; to dygtige Jurister erkjende, hvad jeg ogsaa senere kommer til at omtale, at Landgilden var fastsat een Gang for alle, og at det var ved bestemte Lovbud i Slutningen af forrige Aarhundrede, at Godseierne fik Tilladelse til at kunne forhøie den. Larsen siger fremdeles, at „som Følge af Landets Udtømmelse ved Krigene under Frederik den Tredie, Christian den Femte og Frederik den Fjerde indtraadte der en Periøde, da Bøndestændens Kaar vare saa haarde og usle, at det som oftest mere betragtedes som et Døde end som et Gode for en Karl at faae Fæste“, og saa oplyser han, hvorledes man dengang tvang Bønderkarle til at tage Gaarde i Fæste; man kunde lægge dem i Bølt og Fern, sende dem i Krigstjeneste og andet Saa-dant, naar de ikke vilde tage en Gaard. Paa den Tid havde Godseierne Ret til at tvinge Bonden til at tage Gaarden; nu vil han tvinge ham til at forlade Gaarden. Disse Foranstaltninger — siges der fremdeles — bleve